

بسم الله الرحمن الرحيم

معرفی اولین نقشه راه تولید الگوی پیشرفت اسلامی در گفت‌وگو با ماهنامه فرهنگی - تشکیلاتی حلقه
وصل فهرست: محمد حسن خوشخو

شاید هر وقت نامی از الگوی پیشرفت اسلامی به میان می‌آید، ناخودآگاه موضوعی بغرنج و دشوار و
ثقیل در ذهن خود تداعی می‌کنیم و به قضاوت می‌نشینیم که این حرف‌ها برای جامعه نخبگان مناسب
است.

سال 85 و بعد از سخنان امام خامنه‌ای در دانشگاه سمنان درباره این موضوع، عده‌ای از طلاب شهر قم
کنار هم جمع شدند و با تشکیل یک شورای راهبردی به این موضوع ورود پیدا کردند. آنها بر مبنای
سخنان رهبری، نقشه راه پیشرفت اسلامی را طراحی و اردیبهشت سال گذشته از آن رونمایی کردند.
حجت‌الاسلام کشوری چنان با زبان ساده و روشن درباره الگوی پیشرفت و نقشه راه توضیح می‌دهد که
باز هم ناخودآگاه جذب این موضوع می‌شویم و آن را دلنشین و جذاب می‌یابیم.

1. سخنان سال 85 امام خامنه‌ای در دانشگاه سمنان حول محور مسئله الگوی پیشرفت اسلامی

حجت‌الاسلام علی کشوری:

مساله الگوی پیشرفت اسلامی به صورت رسمی از سال 1385 در دانشگاه سمنان در سخنان امام
خامنه‌ای مطرح شد و برای اولین بار ایشان مقدماتی را مطرح کردند که این مقدمات در سال‌های بعد و
در سفرهای استانی امام خامنه‌ای تکمیل شد.

1/1. الگوی پیشرفت اسلامی، تئوریزه شده و جمع بندی شده تفصیلی فکر انقلاب

مساله الگوی پیشرفت اسلامی همان مساله انقلاب اسلامی است. انقلاب اسلامی برای چه به وجود آمد؟
هر جوابی که شما به این سوال دادید، همین جواب را هم می‌توانید راجع به مساله الگوی پیشرفت

اسلامی بدهید. در واقع مسأله الگوی پیشرفت اسلامی، تئوریزه شده و جمع‌بندی شده فکر انقلاب است اما تفاوتی هم وجود دارد. تفاوت در اجمال و تفصیل است. مسأله الگوی پیشرفت اسلامی همان مسأله انقلاب اسلامی است البته به تفصیل. وقتی تازه می‌خواستیم انقلاب کنیم، لازم نبوده که به تفصیل راجع به انقلاب بحث کنیم؛ ولی امروز باید به صورت تفصیلی راجع به اهداف انقلاب و روش تحقق آنها بحث کنیم. بحث تفصیلی در مورد انقلاب و اهدافش می‌شود: مسأله الگوی پیشرفت اسلامی!

1/1/1. پاسخ به چیستی و چرایی صورت گرفتن انقلاب، راه رسیدن با الگوی پیشرفت

بازخوانی انقلاب، نقطه آغاز در تبیین مسأله الگوی پیشرفت اسلامی

برای رسیدن به الگوی پیشرفت، باید یک دور انقلاب را بازخوانی کنیم و ببینیم به دنبال چیست. می‌پرسیم چرا انقلاب کردیم؟

1/1/1/1. هدف انقلاب اسلامی، محقق کردن هویت اسلامی و شاخصه‌هایش،

عدالت و احیای نهاد خانواده نمونه‌هایی از شاخصه‌های هویت اسلامی

ما انقلاب کردیم که هویت اسلامی و شاخصه‌هایش را - که عدالت یکی از شاخصه‌های هویت اسلامی است - محقق کنیم. انقلاب انجام دادیم تا نهاد خانواده را تقویت و احیا کنیم؛ چون جامعه اسلامی بدون نهاد خانواده فرض ندارد. انقلاب کردیم که زیر بار ظلم نرویم. حالا همین جواب‌ها را در مسأله الگوی پیشرفت اسلامی به صورت تفصیلی بحث می‌کنیم. مثلاً اگر در پاسخ به سوال اینکه چرا انقلاب کردیم، بگوییم می‌خواستیم عدالت را محقق کنیم - چون عدالت یکی از شاخصه‌های هویت اسلامی است - در پاسخ به سوال چرا الگوی پیشرفت اسلامی؟ راه و رسم تحقق عدالت را بحث می‌کنیم. آنجا اجمالی بحث می‌کردیم. یعنی می‌گفتیم که قصد تحقق عدالت را داریم، بدون بحث از راه تحقق عدالت، از اصل این مسأله مهم بحث می‌کردیم.

2/1/1. تشریح لوازم تحقق عدالت در همه بخش ها در بحث الگوی اسلامی

ولی در بحث الگوی اسلامی به صورت تشریحی از لوازم تحقق عدالت در اقتصاد و سایر بخش ها بحث می کنیم.

3/1/1. استخراج شعارهای اصلی و اساسی انقلاب و چگونگی رسیدن به این شعارها، در الگوی پیشرفت اسلامی

البته فقط مسأله عدالت مطرح نیست. در الگوی پیشرفت اسلامی شعارهای اصلی و اساسی انقلاب استخراج و بعد شیوه رسیدن به این شعارها مشخص می شود.

1/3/1/1. جمع بندی انقلاب؛ محقق نشدن آرمانهای انقلاب با استفاده از روش های غربی

جمع بندی انقلاب این است که ما نمی توانیم آرمان های انقلاب را با روش های غربی محقق کنیم.

1/1/3/1/1. التزام بکارگیری روش اسلامی برای رسیدن به آرمانهای انقلاب

در واقع باطن این حرف این است که چون آرمانهای انقلاب، آرمانهای اسلامی است، برای رسیدن به آن روش اسلامی لازم است.

4/1/1. الگوی پیشرفت اسلامی در یک کلام؛ روش تحقق اهداف اسلام

در یک کلام الگوی پیشرفت اسلامی، روش تحقق اهداف اسلامی را بحث می کند.

تبیین شاهمهره نقشه راه الگوی پیشرفت اسلامی (جهت حرکت انقلاب)

برای آشنایی با نقشه راه تولید الگوی پیشرفت اسلامی باید بر 9 محور بحثی مسلط شد. (محورهای الگوی ساخت نظامات اسلامی)

1.5/1/1. جهت حرکت انقلاب اسلامی، شاه مهره محورهای الگوی ساخت نظامات اسلامی

مهم ترین این 9 مطلب - که به آن «شاهمهره» می گوئیم - تسلط به اصطلاح «جهت حرکت انقلاب اسلامی» است.

1.1/5/1/1. تبیین جهت حرکت انقلاب اسلامی در سه محور مبنای انقلاب اسلامی، مراحل تحقق مبنای انقلاب و موضوع انتقال از هر مرحله به مرحله دیگر انقلاب اسلامی

بیین این اصطلاح نیاز به بحث در محورهای زیر را دارد:

اول اینکه مبنای انقلاب اسلامی چیست؟ دوم اینکه مراحل تحقق این مبنای چیست؟ سوم اینکه موضوع انتقال از هر مرحله انقلاب به مرحله دیگر انقلاب چیست؟

2. مبنای حرکت انقلاب اسلامی، مهم ترین بخش جهت حرکت انقلاب اسلامی

تبیین مبنای انقلاب اسلامی

مهم ترین بخش اصطلاح جهت حرکت انقلاب اسلامی، «مبنای حرکت انقلاب اسلامی» است. مبنای انقلاب غیر از اهداف انقلاب است.

1/2. تفاوت معنایی مبنا و هدف؛ هدف انقلاب، تحقق اسلام و مبنای انقلاب، فکر محقق کننده اهداف

هدف انقلاب تحقق اسلام است و اسلام یعنی عدالت، یعنی عزت، یعنی احیای نهاد خانواده و ... اما مبنا عبارت از فکری است که محقق‌کننده اهداف است، یعنی آن فکری که انقلاب می‌خواهد به وسیله آن فکر، اهدافش را محقق کند.

1/1/2. تبلیغ، مبنای حوزه سنتی یا جریان فهم سنتی از اسلام برای محقق کردن اهداف انقلاب

قبل از اینکه انقلاب کنیم، روحانیت داشتیم. وقتی از آنها پرسید که شما دنبال چه چیزی هستید به شما خواهند گفت که ما به دنبال تحقق اهداف اسلامی هستیم. حالا اگر از آنها پرسید شما چگونه می‌خواهید اهداف انقلاب اسلامی را محقق کنید، سریعاً می‌گویند اهداف اسلامی را تبلیغ می‌کنیم؛ یعنی روش و راهکارشان برای محقق کردن اهداف انقلاب، تبلیغ است؛ پس تبلیغ می‌شود مبنای حوزه سنتی یا جریان فهم سنتی از اسلام.

2/1/2. مبنای انقلاب در دیدگاه امام خمینی(ره)؛ غیرممکن بودن محقق شدن اهداف، بدون حکومت و نظام سازی

حالا ما سوال می‌کنیم که مبنای انقلاب چیست؟ امام(ره) فرمودند بدون حکومت و بدون نظام‌سازی، نمی‌شود اهداف را محقق کرد. پس مبنای انقلاب اسلامی، نظام سازی اسلامی است. وقتی فرق بین قبل و بعد از انقلاب را صحبت می‌کنیم

3/1/2. مبنای انقلاب و فهم سنتی از اسلام، با هم متفاوت، ولی اهداف انقلاب و فهم سنتی از اسلام، مشترک

می‌بینیم قبل از انقلاب هم علمای دین به دنبال تحقق اهداف اسلامی بودند ولی به هر دلیل، روششان برای تحقق اهداف انقلاب، تبلیغ بود. نوآوری امام خمینی(ره) این نبود که بیایند و اهداف جدیدی تعریف کنند، نوآوری‌شان این بود که مطرح کردند اهداف اسلامی، بدون نظام‌سازی اسلامی محقق نمی‌شود. پس مبنای انقلاب، غیر از مبنای فهم سنتی از اسلام است ولی هر دو اهداف مشترک دارند.

1/1/1/1/1. ساختار اجتماعی، باعث حفظ عزت، هدف و شاخصه هویت اسلامی

مثالی می‌زنم. یکی از اهداف اسلامی، دفاع از مظلوم است. آیا- در دنیای امروز- با تبلیغ می‌توان از مظلوم دفاع تام کرد؟ یا باید ساختارهای اجتماعی داشته باشیم؟ اگر ساختارهای تشکیلاتی، امنیتی، نظامی و تبلیغی نداشته باشیم، حتی نمی‌توانیم از خودمان دفاع کنیم؟ حفظ عزت، یک هدف اسلامی است اما با گفتن و تبلیغ محقق نمی‌شود.

4/1/2. نظام سازی اسلامی، فکر محقق کننده کامل اهداف اسلامی

تبلیغ اسلامی یکسری کارآمدی‌های محدود دارد؛ ولی نظام‌سازی اسلامی فکر محقق کننده کامل اهداف اسلامی است.

3. محقق شدن نظام سازی اسلامی در دیدگاه امام خامنه‌ای در 5 مرحله انقلاب اسلامی، نظام اسلامی، دولت اسلامی، جامعه اسلامی و امت اسلامی

تبیین مراحل تحقق مبنای انقلاب اسلامی

پس مبنا یعنی فکر محقق کننده اهداف انقلاب اسلامی با مبنای نظام‌سازی اسلامی ورود پیدا کرده است و فکر اصلی‌اش نظام‌سازی است. نظامات آموزشی، نظامات امنیتی، نظامات سیاسی، نظامات فرهنگی و غیره و همه اینها را باید محقق کند. حالا سوال دیگر؛ مبنای حرکت انقلاب اسلامی که نظام‌سازی است در چند مرحله محقق می‌شود؟ امام خامنه‌ای این بحث را مطرح کردند که نظام‌سازی اسلامی در پنج مرحله محقق می‌شود: 1- مرحله انقلاب اسلامی، 2- مرحله نظام اسلامی، 3- مرحله دولت اسلامی، 4 - مرحله جامعه اسلامی 5- مرحله امت اسلامی.

1/3. محقق شدن دولت اسلامی به فرموده امام خامنه ای

بر اساس تقریر ایشان ما در مرحله دولت اسلامی هستیم.

2/3. محقق نشدن جامعه اسلامی مدنظر انقلاب، بدون الگوی پیشرفت

در نقشه راه در یک بحث مفصل، این مراحل را معنا کرده‌ایم: که مثلاً دولت اسلامی یعنی چه؟ مرحله نظام اسلامی یا مرحله جامعه اسلامی یعنی چه؟ اینها جزء قسمت دوم جهت هستند. قسمت سوم از مفهوم جهت هم، بحث از موضوع انتقال هر مرحله به مرحله دیگر است، که بحث راجع به این موضوع را به وقت دیگری موکول می‌کنیم ولی به صورت اجمال باید بدانیم که موضوع انتقال از مرحله دولت اسلامی به مرحله جامعه اسلامی تولید الگوی پیشرفت اسلامی است. این یعنی ما بدون الگوی پیشرفت نمی‌توانیم به جامعه اسلامی مدنظر انقلاب برسیم. بنابراین باید پرسیم که الگوی پیشرفت چگونه تولید می‌شود؟

4. تولید الگوی پیشرفت اسلامی توسط پردازش موضوعات جهت ساز

تبیین موضوعات جهت‌ساز؛ راه تولید الگوی پیشرفت اسلامی

وقتی از نقشه راه سوال می‌شود که چگونه الگوی پیشرفت اسلامی را تولید کنیم؟ جواب ما یک کلمه است: پردازش موضوعات جهت‌ساز!

1/4. موضوعات جهت ساز؛ موضوعات درگیرکننده ذهن مردم

موضوعات جهت‌ساز یعنی چه؟ یعنی موضوعاتی که یا «همه» مردم همین الان به آن فکر می‌کنند یا «بخشی» از جامعه روی آن موضوع فکر می‌کند. مثلاً موضوعی به اسم پیشگیری از جرم داریم که قوه قضاییه به عنوان بخشی از جامعه روی آن فکر می‌کند یا مثلاً موضوع اقتصاد که همه مردم به آن فکر

می‌کنند. موضوعات جهت‌ساز به صورت فنی عبارتند از موضوعات غیرقابل‌انکار؛ یعنی مثلاً شما و خانواده‌تان سر سفره شام راجع به اقتصاد صحبت می‌کنید. این مساله ذهن خانواده شما را هم درگیر کرده. اگر با بقال سر کوچه هم صحبت کنی، می‌بینی ذهن او هم درگیر است.

1/1/4. تمرکز بر روی موضوعات جهت‌ساز، عامل تولید الگوی پیشرفت اسلامی و بی‌نیاز شدن از فرهنگ‌سازی برای جانداختن مسئله الگوی پیشرفت اسلامی

راه تولید الگوی پیشرفت اسلامی، تمرکز روی موضوعات جهت‌ساز است و ما استدلالی برای این قضیه داریم. استدلال ما این است که اگر روز اول به مردم یا نخبگان بگوییم بیایید روی موضوع پیشرفت الگوی اسلامی فکر کنیم، کسی اصلاً معنای موضوع الگوی پیشرفت اسلامی را متوجه نمی‌شود. پس مجبوریم از جایی شروع کنیم که جامعه به آن مساله نیاز دارد. وقتی روی موضوعات جهت‌ساز متمرکز شوید، همه مردم به حرف شما توجه می‌کنند و اصلاً حرف هم‌نزنی روی آن موضوع فکر می‌کنند. اگر از اینجا شروع کنیم، دیگر نیازی به فرهنگ‌سازی برای توجه به مساله الگوی پیشرفت نداریم.

1/1/1/4. شروع نکردن از موضوعات جهت‌ساز، یکی از بزرگترین ضعف‌های فرهنگی جامعه ایران یکی از بزرگترین ضعف‌های فرهنگی ما این است که بحث را از موضوعات جهت‌ساز شروع نمی‌کنیم و می‌خواهیم با جایزه و مسابقه و اردو، توجه اولیه به موضوع ایجاد کنیم.

2/1/4. لزوم قابل‌ترجمه بودن موضوعات جهت‌ساز به بحث الگوی پیشرفت اسلامی

اما آیا باید به هر مساله غیرقابل‌انکاری توجه کنیم؟ مثلاً مساله متروی تهران و رفت‌وآمد که همه مردم به آن توجه دارند؛ قطعاً نه! باید به مسائل غیرقابل‌انکاری توجه کنیم که قابل‌ترجمه به بحث الگو باشد یعنی با بحث الگوی اداره‌ی کشور و الگوی پیشرفت ارتباط داشته باشد. اگر این کار را کنیم، با هر

موضوع جهت ساز، توجه بخشی از جامعه را به مساله الگو جلب می‌کنیم و از زاویه آن موضوع جهت ساز، مساله را در ذهنش متبلور می‌کنیم.

3/1/4. تبیین نقشه راه در 81 موضوع جهت ساز

ما در نقشه راه 81 موضوع جهت ساز را شناسائی کرده ایم.

4/1/4. طرح چگونگی موضوع جهت ساز پیشگیری از جرم، تحت عنوان "پیشگیری بنیادین اسلامی" در نقشه راه الگوی پیشرفت اسلامی

بین موضوع جهت ساز در قوه قضائیه

یکی از این موضوعات جهت ساز، بحث پیشگیری از جرم است. طبق گزارش مسئولان قوه قضائیه، ورودی‌های پرونده در این قوه، در حال زیاد شدن است. این قوه می‌گوید: باید برای راه‌های جلوگیری از وقوع جرم فکر کنیم. اگر ما از این موضوع شروع کنیم، از جایی شروع کرده ایم که غیر قابل انکار قوه قضائیه است. ما در نقشه راه- در تحلیل چگونگی پیشگیری از جرم- ایده‌ای ارائه دادیم به نام «پیشگیری بنیادین اسلامی». در این ایده، ارتباط بین الگوی اداری جامعه و وقوع جرم را با سه مقدمه بحث کردیم.

5. ارتباط بین تربیت صحیح در نهاد مهم و خطیر خانواده و کاهش پرونده های جرم و جنایت در قوه قضائیه

سوال اول این است که آیا کسانی که جرم انجام می‌دهند و مرزهای اجتماعی را می‌شکنند، به شخصیت و تربیتشان مرتبط است یا نیست؟ مخاطب ما قطعاً جواب خواهد داد آری و جواب این سوال مثبت است. سوال دوم را مطرح می‌کنیم: آیا شخصیت و تربیت افراد- که اگر بد شد وقوع جرم نتیجه‌اش است- با

نهاد خانواده مرتبط است یا نه؟ بلافاصله کارشناس و متخصص امر پاسخ خواهد داد آری. سوال سوم را مطرح می‌کنیم: آیا اینکه خانواده‌ای خوب یا بد باشد، به الگوی آموزش جامعه ارتباط دارد یا نه؟ مرتبط است؛ چون وقتی ما آموزش ندادیم که خانواده چه لوازمی دارد و چگونه با شوهر و همسر رفتار کنیم. چگونه بچه‌ها را تربیت کنیم؛ وقتی پسر یا دختر سر خانه خودش می‌رود اصلاً نمی‌داند که چگونه باید رفتار کند. وقتی روابط خانواده به هم ریخت، آنگاه بچه تربیت خوبی نخواهد داشت و وقتی بچه خوب تربیت نشد، می‌تواند در آینده مرتکب جرایمی شود. پس ببینید الگوی آموزش خانواده روی نهاد خانواده و تربیت فرزندان تاثیر دارد و نتیجه عدم تربیت، وقوع جرم شد. ما مساله جرم را تحلیل کردیم و رسیدیم به بخشی از الگوهای اداری جامعه مثل الگوی آموزش.

حالا سوال می‌کنم آیا آموزش فعلی ما جزء الگوی توسعه غربی است یا خیر؟ مجدداً به بحث الگو رسیدیم. ولی قوه قضاییه یا قاضی که به مساله ما فکر می‌کند، دیگر نمی‌تواند بگوید که مساله الگوی پیشرفت اسلامی به من ربطی ندارد. می‌گوید الگوهای اداری جامعه در تربیت افراد تاثیر دارد. البته در اینجا تنها الگوی آموزش را مثال زدیم

1/4/1/4. لزوم تغییر الگوهای اداره جامعه به منظور تقویت خانواده و در نهایت کنترل جرم

در حالی که الگوی تولید، الگوی مصرف، الگوی امنیت و... هم تاثیرگذار است. پس اگر بخواهیم جرم را کنترل کنیم باید الگوهای اداره ی جامعه را تغییر دهیم؛ تا خانواده تقویت شود و بعد در خانواده تقویت شده و خانواده اسلامی، شخصیت درست شکل بگیرد. شخصیت قوی و مستحکم، مرزها را نمی‌شکند و جرم وقوع پیدا نمی‌کند.

6/1/1. تقابل مسئله تولید الگوی پیشرفت اسلامی و روشها و طرح نظری مبانی اسلامی

اگر ما این تئوری های 81 گانه را مطرح کنیم، موجی در جامعه ایجاد خواهد شد؛ که مهم ترین مساله ما، مساله تولید الگوی پیشرفت اسلامی است. این روش، روشی است در مقابل روش‌های نظری؛ که الان مطرح است و برای آن همایش می‌گیرند و سعی می‌کنند با طرح نظری مبانی اسلامی، مساله الگوی

پیشرفت را تولید کنند. آن روش در بلند مدت بر روی نخبگان تأثیراتی دارد ولی اگر روش پردازش موضوعات جهت‌ساز را استفاده کنیم، تقریباً همه اقشار جامعه ضرورت مساله الگو را متوجه می‌شوند.

7/1/1. نقشه راه الگوی پیشرفت اسلامی، مطلع کار تولید الگوی پیشرفت اسلامی

دعوت از علاقمندان برای کمک به تولید الگوی پیشرفت اسلامی

نقشه راه تولید شده، آغاز کننده کار تولید الگو است، نه آن کاری که تکمیل کننده باشد.

8/1/1. نقشه راه تولید الگوی پیشرفت اسلامی، محصول 15 سال مطالعه و تدوین 4 الی 5 ساله

این نقشه محصول 15 سال مطالعه است. درست است که تدوین این نقشه 4 الی 5 سال طول کشیده ولی مطالعه راجع به انقلاب را از ده سال قبل از این پروژه شروع کرده بودیم. تقریباً با همه نحله های فکری که راجع به انقلاب بحث کردند در این 15 سال ارتباط و جلسات مفصلی داشتیم.

عرض ما این است: کسانی که در کشور، سوال ذهنشان چگونگی کمک به فرآیند تولید الگوی پیشرفت اسلامی است، برای این دوستان یک سری نشست‌ها برگزار می‌کنیم و سوال «چگونه الگوی پیشرفت را تولید کنیم؟» را تشریح می‌کنیم. موضوع نشست‌ها، مساله چگونگی تولید الگوی پیشرفت اسلامی است و جوابمان هم معرفی اولین نقشه راه تولید الگوی پیشرفت اسلامی است، این نقشه در فضای مجازی در دسترس است. برگزاری نشست‌های ما هم تابع یک آیین نامه است که آن هم در "پایگاه اطلاع‌رسانی نقشه راه" در اختیار علاقه‌مندان است. پس اگر در هر جایی از کشور دوستانی هستند که مساله امام خامنه‌ای مساله ذهنشان شده است و می‌خواهند توان خودشان را صرف این موضوع مهم کنند، حاضریم در حد بضاعت فکری نشست‌هایی برایشان برگزار کنیم.